

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана економічного факультету

В. М. Гельман

2024 р.

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА**

підготовки бакалаврів
денної та заочної форм здобуття освіти

освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

ВИКЛАДАЧ: Дубиніна Світлана Миколаївна, доктор філософії, ст викладач кафедри фінансів,
банківської справи, страхування та фондового ринку

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри фінансів, банківської
справи, страхування та фондового ринку

Протокол № 3 від "02" вересня 2024 р.
Завідувач кафедри фінансів, банківської
справи, страхування та фондового ринку
А. В. Череп

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми
А. В. Горбунова

2024 рік

Зв'язок з викладачем:

E-mail: *dubynina.s.m@gmail.com*

Сезн ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/my/index.php>

Телефон: *050-486-51-41*

Інші засоби зв'язку: *Viber (050-486-51-41)*

Кафедра: *фінансів, банківської справи та страхування, 5 корпус, ауд. 218).*

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів системи знань про сучасний стан продуктивних сил України та умови і закономірності формування української регіональної економічної політики в ринкових умовах, що дасть їм змогу приймати економічно обґрунтовані рішення, які не будуть завдавати шкоди довкіллю, населенню та економічним об'єктам.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Регіональна економіка» є: засвоєння концепції розміщення продуктивних сил та формування економічних регіонів; опанування теоретичними засадами регіональної економічної політики; визначення ролі держави в економічній системі країни, методів та інструментів її впливу на регіональну економіку; визначення підходів до оцінки ефективності розвитку регіонів; оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України та її економічних районів; засвоєння знань про раціональне використання природних, науково-виробничих, людських ресурсів регіонів; опанування принципів раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища, понять про екологічний моніторинг, екологічні нормативи і стандарти.

Відповідно до структурно-логічної схеми ОПП «Фінанси і кредит», курс «Регіональна економіка» тематично пов'язаний з дисципліною «Економічна теорія».

В свою чергу набуті студентами знання та навички з курсу «Регіональна економіка» будуть необхідні їм при вивченні таких дисциплін:

1. «Макроекономіка» (за рахунок формування теоретичних знань особливостей галузевої структури національної економіки, формування міжгалузевих господарських комплексів та практичних навичок щодо визначення окремих показників розвитку регіонів країни).

2. «Мікроекономіка» (за рахунок формування знань зі сфери взаємодії окремих економічних суб'єктів, механізму функціонування конкретних ринків та практичних навичок щодо розрахунку показників ефективності на рівні суб'єктів мікросистеми).

3. «Економіка підприємства» (за рахунок формування знань принципів суспільного поділу праці, особливостей галузевого розміщення виробництва та вміння здійснювати оцінку ресурсних складових підприємницької діяльності).

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Семестр	1-й	1-й
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість годин	120	
Лекційні заняття	30 год.	4 год.
Практичні заняття	14 год.	4 год.
Самостійна робота	76 год.	112 год.

Консультації	– за розкладом викладачів кафедри – в дні практичних занять – за попередньою домовленістю
Вид підсумкового семестрового контролю:	екзамен
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13544

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
1	2	3
<p>ЗК01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>СК01Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макрота мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища</p> <p>СК09Здатність здійснювати ефективні комунікації</p> <p>СК11Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку</p> <p>ПР01 Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.</p> <p>ПР10Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію,</p>	<p>Лекції, практичні заняття: репродуктивний метод (лекція, пояснення, доповідь); наочні методи (презентації, діаграми, ілюстрації, схеми, використання інтерактивних дошок Miro, Padlet, Canva, в Zoom); метод проблемного викладу (постановка проблем і розкриття доказового шляху їхнього вирішення); методи аналізу (кейс-метод, SWOT-аналіз); дискусійні методи (дискусії, презентації, робота в групах, мозковий штурм, дебати); економіко-статистичні методи; методи формування Soft Skills (публічне обговорення ходу та результатів виконання практичних завдань); метод навчання з використанням Інтернет-технологій (електронне навчання) та виконанням інтерактивних завдань (LearningApps, Mentimeter, Quizalize, Nearpod, Interacty та ін.).</p> <p>Самостійна робота: репродуктивний метод, дослідницький метод, метод навчання з використанням Інтернет-технологій (електронне навчання), аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення.</p>	<p>Поточний контроль: теоретичні завдання: тестування в системі Moodle з питань змістового модулю, усне опитування, одноваріантні запитання; практичні завдання: розв'язання вправ і практичних задач (письмово); презентація власних досліджень; колективне вирішення проблемних завдань.</p> <p>Самостійна робота: систематичний огляд літератури, вивчення матеріалів.</p> <p>Підсумковий контроль: теоретичне завдання: підсумкове тестування в системі Moodle, усне опитування; практичне завдання: виконання Індивідуального дослідницького завдання.</p>

<p>розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.</p> <p>ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності</p> <p>ПРН 27.Здатність роботи з фінансово-економічною інформацією для прийняття необхідних професійних рішень з урахуванням основних тенденцій в грошово-кредитній сфері, в інвестиційно-інноваційній діяльності, в управлінні ризиками, в управлінні людським капіталом та з урахуванням регіонального аспекту.</p>		
---	--	--

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Регіональна економіка»

Предмет, метод і завдання дисциплін.

Об'єкт та предмет дослідження регіональної економіки. Схема взаємодії продуктивних сил. Географічний детермінізм.

Просторова економіка. Загальний детермінізм. Принципи наукових досліджень: принцип територіальності, принцип комплексності, принцип регіональної цілісності, принцип системності.

Методи дослідження: методи першого, другого, третього та четвертого рівнів. Шість етапів процесу пізнання у сфері регіональної економіки.

Головні завдання регіональної економіки як науки. Проблеми функціонування регіональної економіки в Україні.

Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.

Закономірності розміщення продуктивних сил. Закономірність ефективного розміщення продуктивних сил. Закономірність територіального

поділу праці. Закономірність економічної цілісності регіону. Закономірність територіальної комплексності продуктивних сил. Закономірність регіональної інтеграції господарства. Закономірність територіальної концентрації продуктивних сил. Закономірність зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів.

Принципи збалансованості і пропорційності.

Принцип комплексного розміщення виробництва. Принцип раціонального розміщення виробництва. Принцип розміщення підприємств згідно з раціональними формами суспільної організації виробництва. Принцип збереження екологічного централізму. Фактори і критерії розміщення продуктивних сил і формування економіки регіону.

Змістовий модуль 2. Територіальна організація господарства політика

Територіальна організація продуктивних сил.

Виробничі та невиробничі економічні зв'язки. Територіальна структура. Територіальний поділ праці (ТПП). Шість різновидів ТПП.

Енерговиробничий цикл (ЕВЦ). Цикли сучасної системи ЕВЦ. Створення територіально-виробничого комплексу (ТВК).

Промисловий центр. Промисловий вузол. Виробничий комплекс. Район. Портово-промисловий комплекс (ППК). Основні типи ППК. Науково-технологічна зона. Науково-технологічні парки (технопарки). Технополіс.

Регіон у системі територіального поділу праці Особливості економіко-географічного положення території району.

Основні форми територіальної організації виробництва. Поняття економічного району, регіону та регіональної економіки.

Характерні засади функціонування регіональної економіки.

Ієрархія економічних районів, їх основні типи. Галузеве (спеціальне) економічне районування. Загальне (інтегральне) економічне районування. Великі (інтегральні) економічні райони. Середні (інтегральні) економічні райони. Малі райони (мікрорайони). Мережа економічних районів України.

Змістовий модуль 3. Регіональна економічна політика

Сутність регіональної політики.

Характеристика напрямів регіональної політики. Механізм реалізації регіональної економічної політики.

Адміністративні та економічні методи проведення державної регіональної соціально-економічної політики.

Інструменти і форми регіональної державної економічної політики. Структура механізму реалізації державної регіональної соціально-економічної політики. Програми соціально-економічного розвитку регіону.

Розробка регіональних програм.

Природний та ресурсний потенціал України.

Природно-ресурсний потенціал як економічна категорія. Характеристики природно-ресурсного потенціалу. Види структур природно-ресурсного потенціалу. Три напрями аналізу природно-ресурсного потенціалу.

Природні умови, їх вплив на формування територіальної структури суспільного виробництва. Природні ресурси. Вичерпні та невичерпні ресурси. Відновні та невідновні ресурси. Замінні та незамінні ресурси.

Ієрархічні рівні природно-ресурсних комплексів. Функції і показники економічної оцінки природних ресурсів та умов.

Економічна оцінка природних умов та ресурсів. Трудоресурсний потенціал як економічна категорія.

Природний рух населення та регіональна різниця в розміщенні та динаміці трудових ресурсів. Ринок праці: структура і динаміка.

Взаємозв'язок розміщення трудових ресурсів та розміщення виробництва.

Змістовий модуль 4. Міжгалузеві господарські комплекси

Підходи до визначення міжгалузевих господарських комплексів. Особливості структури і територіальної організації міжгалузевих господарських комплексів.

Сутність і класифікація міжгалузевих комплексів: паливно-енергетичний, металургійний, машинобудівний, хіміко-лісовий, будівельний, транспортний, комплекс галузей легкої промисловості, агропромисловий комплекс. Регіональні особливості розміщення і розвитку міжгалузевих господарських 6 комплексів.

Роль міжгалузевих господарських комплексів у соціально-економічному розвитку України.

Екологія як наука, її предмет і завдання.

Поняття, завдання та об'єкти екології. Міждисциплінарний характер екологічної науки. Рівні організації матерії та поле діяльності сучасної екології.

Структура науки про довкілля, місце екології в системі наук. Структурна схема науки про довкілля.

Основні етапи розвитку екології. Українська екологічна школа.

Змістовий модуль 5. Екологічний моніторинг

Контроль та управління якістю атмосферного повітря, води, ґрунтів. Екологічний моніторинг і його види.

Державний моніторинг навколишнього природного середовища. Загальний (стандартний) моніторинг навколишнього природного середовища. Оперативний (кризовий) моніторинг навколишнього природного середовища. Фоновий (науковий) моніторинг навколишнього природного середовища. Чотири рівні екологічного моніторингу.

Основи екологічного нормування.

Система екологічної інформації.

Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища.

Пріоритетність природоохоронних інтересів. Основні важелі управління процесом раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища.

Організаційна структура управління природоохоронною сферою. Координація всіх природоохоронних робіт в Україні.

Правове регулювання природокористування і природоохоронної діяльності. Контроль за дотриманням природоохоронного законодавства в Україні.

Види юридичної відповідальності у сфері навколишнього середовища.

Змістовий модуль 6. Ефективність природоохоронної діяльності

Природоохоронні заходи та принципи їх економічного обґрунтування. Розрахунки загальної ефективності природоохоронних витрат.

Економічний результат природоохоронних заходів. Показники економічної ефективності природозахисних витрат.

Економічна ефективність природозахисних заходів.

Соціальна та економічна ефективність безвідходних і маловідходних технологій. Витрати на компенсацію негативних наслідків впливу забруднення на людей та різні об'єкти.

Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища Організаційна структура управління раціональним природокористуванням та охоронного довілля у США, Японії, Канаді.

Принципи екологічної політики економічно розвинутих країн.

Структура державного управління природоохоронними програмами. Економічні важелі управління природокористування. Економічне стимулювання природоохоронної діяльності. Міжнародне співробітництво в сфері охорони навколишнього середовища.

Основні завдання щодо вирішення глобальної екологічної кризи.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми (Розміщено в СЕЗН ЗНУ)	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Лекція 1	Предмет, метод і завдання дисципліни	2	0,5	Один раз на тиждень
Лекція 2	Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів	4	0,5	Один раз на тиждень
Практичне заняття 1	Проблеми функціонування регіональної економіки в Україні	2	0,5	Один раз в два тижні
Самостійна робота	Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів	13	18	-
Лекція 3	Економічне районування та територіальна організація господарства	2	0,5	Один раз на тиждень
Лекція 4	Регіон у системі територіального поділу праці	2	-	Один раз на тиждень
Практичне заняття 2	Фактори і критерії розміщення продуктивних сил і формування економіки регіону	2	0,5	Один раз в два тижні

Самостійна робота	Регіон у системі територіального поділу праці	13	19	-
Лекція 5	Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики	2	0,5	Один раз на тиждень
Лекція 6	Природний та ресурсний потенціал України	2	-	Один раз на тиждень
Практичне заняття 3	Енерговиробничий цикл. Цикли сучасної системи ЕВЦ	2	1	Один раз в два тижні
Самостійна робота	Природний та ресурсний потенціал України	13	18	-
Лекція 7	Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення	4	0,5	Один раз на тиждень
Лекція 8	Екологія як наука, її предмет і завдання	2	-	Один раз на тиждень
Практичне заняття 4	Програми соціально-економічного розвитку регіону. Розробка програм	4	1	Один раз в два тижні
Самостійна робота	Програми соціально-економічного розвитку регіону. Розробка програм	13	19	-
Лекція 9	Екологічний моніторинг і система екологічної інформації	2	0,5	Один раз на тиждень
Лекція 10	Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища	2	0,5	Один раз на тиждень
Практичне заняття 6	Витрати на компенсацію негативних наслідків впливу забруднення на людей та різні об'єкти. Величина відвернених збитків від забруднення середовища	2	0,5	Один раз в два тижні
Самостійна робота	Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища	13	19	-
Лекція 11	Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності	2	0,5	Один раз на тиждень
Лекція 12	Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища	4	-	Один раз на тиждень
Практичне заняття 6	Основні завдання щодо вирішення глобальної екологічної кризи	2	0,5	Один раз в два тижні
Самостійна робота	Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища	11	19	-

Примітка. У разі розроблених і розміщених в СЕЗН ЗНУ методичних рекомендацій (вказівок) до практичних/семінарських/лабораторних занять, самостійної роботи, перелік питань/завдань можна НЕ подавати.

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Практичне заняття 1	Письмове опитування	Питання для підготовки:	Письмове опитування за ЗМ1 оцінюється	1

		Теоретичні питання за темами 1-2	максимально в 1 бал	
	Практичне завдання: Підготовка доповідей та презентацій за темами 1-2 змістового модуля 1	Вимоги до виконання та оформлення: виконується у вигляді тез доповіді у друкованому вигляді з дотриманням загальних вимог	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 5 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	5
Практичне заняття 2	Письмове опитування	Питання для підготовки: Теоретичні питання за темами 3-4	Письмове опитування за ЗМ2 оцінюється максимально в 1 бал	1
	Практичне завдання: Підготовка доповідей та презентацій за темами 3-4 змістового модуля 2	Вимоги до виконання та оформлення: виконується у вигляді тез доповіді у друкованому вигляді з дотриманням загальних вимог	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 5 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	5
Практичне заняття 3	Письмове опитування	Питання для підготовки: Теоретичні питання за темами 5-6	Письмове опитування за ЗМ3 оцінюється максимально в 1 бал. Тестування за змістовим модулем 1-3 оцінюється максимально в 10 балів	11
	Практичне завдання: Підготовка доповідей та презентацій за темами 5-6 змістового модуля 3	Вимоги до виконання та оформлення: виконується у вигляді тез доповіді у друкованому вигляді з дотриманням загальних вимог	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 5 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	5
Практичне заняття 4	Письмове опитування	Питання для підготовки: Теоретичні питання за темами 7-8	Письмове опитування за ЗМ4 оцінюється максимально в 1 бал	1
	Практичне завдання: Підготовка доповідей та презентацій за темами 7-8 змістового модуля 4	Вимоги до виконання та оформлення: виконується у вигляді тез доповіді у друкованому вигляді з дотриманням загальних вимог	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 5 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	5
Практичне заняття 5	Письмове опитування	Питання для підготовки: Теоретичні питання за темами 9-10	Письмове опитування за ЗМ5 оцінюється максимально в 1 бал.	1
	Практичне завдання: Підготовка доповідей та презентацій за темами 9-10	Вимоги до виконання та оформлення: виконується у вигляді тез доповіді у друкованому вигляді	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 7 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її	7

	змістового модуля 5	з дотриманням загальних вимог	актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	
Практичне заняття 6	Письмове опитування	Питання для підготовки: Теоретичні питання за темами 11-12	Письмове опитування за ЗМ6 оцінюється максимально в 1 бал. Тестування за змістовими модулями 4-6 оцінюється максимально в 10 балів	11
	Практичне завдання: Підготовка доповідей та презентацій за темами 11-12 змістового модуля 6	Вимоги до виконання та оформлення: виконується у вигляді тез доповіді у друкованому вигляді з дотриманням загальних вимог	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 7 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	7
Усього за поточний контроль	12			60
Підсумковий контроль				
Екзамен	Теоретичне завдання: два теоретичних питання	Питання для підготовки: за темами 1-12	2*10	
	Практичне завдання: ситуаційні завдання	Розв'язання ситуаційної справи та обґрунтування висновків за результатами виконаного завдання	20	
Усього за підсумковий контроль				40

У разі розроблених і розміщених в СЕЗН ЗНУ системи накопичення балів і методичних матеріалів з підготовки до поточного та підсумкового контролю (контрольні заходи, їх зміст, критерії оцінювання) стовпчики 3-4 можна НЕ заповнювати. Зазначається: «Розміщено в СЕЗН ЗНУ».

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

1. Бутко М.П. Регіональна економіка в модернізаційному форматі : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 432с.
2. Бандурка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика : навч. посіб. Чернівці : ЧНУ, 2020. 232с.
3. Благун І.С. Концепція конвергентного розвитку регіонів України. *Бізнес-інформ*. 2018. № 11. с. 92 – 97.
4. Воскобоєва О.В., Гуєва О.Ю., Ромащенко О.С. Регіональна економіка : навч. посіб. Київ : ДУТ, 2019. 98с.
5. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Регіональна економіка : навч. посіб. Харків : ФОП Бровін О.В., 2018. 284 с.
6. Заяць Т.А. Відтворення робочої сили України : регіональні аспекти. Київ : Європейський університет фінансів, інформатики, менеджменту і бізнесу, 2016. 184 с.
7. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2017. 431с.
8. Лукінов І.І. Економічна трансформації (наприкінці ХХ сторіччя). Київ : АТ «Книга», 2018. 456 с.
9. Регіональна економіка: підручник / О.М. Бандурка та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України, проф. О.М. Бандурки, д-ра екон. наук, проф. О.В. Носової; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Золота миля, 2016. 333 с.
10. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2017. 431с.
11. Дубиніна С.М. Стратегічні перспективи розвитку Запорізького регіону в період війни та повоєнному відновленню. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки*. 2024. №4 (64)
12. Дубиніна С.М. Перспективи соціального розвитку як індикатор регіональної безпеки Запорізького регіону. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. №1 (283) https://eco-science.net/wp-content/uploads/2025/01/1.25. topic_Svitlana-Dubynina
13. Дубиніна С.М. Визначення чинників які впливають на економічний розвиток регіонів. “*Успіхи і досягнення у науці (Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»)»*: журнал. 2025. № 1(11) 2025. С. 925-937 DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-1\(11\)](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-1(11))
14. Дубиніна С.М. Сучасні тренди економічного розвитку Запорізького регіону. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки*. 2024. №4 (64)
15. Дубиніна С.М. Екологічна стабільність як ключова тенденція сучасного розвитку Запорізького регіону. *Економіка та суспільство*. 2024. No 70. URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5327> DOI:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-71>

Інформаційні ресурси

1. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України № 2850-IV від 08.09.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2850-15#Text>.
2. Грицаєнко Г., Грицаєнко М. Інвестиційна привабливість України. *Agricultural and Resource Economics : International Scientific EJournal*. 2017. Vol. 3. No. 1. Рр. 80-93. URL: <https://are-journal.com>.
3. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал територіальних громад та їх об'єднань. *Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2017. №4. С. 63-74. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/social-capital-of-territorial-communities-andtheirassociations>.

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування занять є обов'язковим. Студенти, які пропустили лекцію повинні самостійно опрацювати лекційний матеріал згідно рекомендованої літератури та матеріалів представлених у СЕЗН ЗНУ Moodle. Студенти, які пропустили практичне заняття або за певних обставин не відвідують практичні заняття, повинні надсилати підготовлені теоретичні і практичні завдання (відповідно до контрольних заходів відповідної теми або практичного заняття) у СЕЗН ЗНУ Moodle для накопичення бажаної кількості балів та за потреби відвідувати консультації.

Політика академічної доброчесності

Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства – це *плагіат*. Використання будь-якої інформації (текст, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно процитовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтеся з викладачем. До студентів, у роботах яких (наприклад, есе, тези, статті, письмові завдання, ситуаційні завдання) буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (див. Кодекс академічної доброчесності ЗНУ URL: <http://surl.li/qkvjiz>).

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, отримання довідкової інформації, під час он-лайн тестування тощо). Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття. Під час виконання заходів контролю (контрольних робіт, заліків, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

Комунікація

Комунікація викладача зі студентами здійснюється за допомогою повідомлень у СЕЗН Moodle; через електронну пошту викладача, месенджери Telegram та Viber. Викладач відповідатиме на запити студентів у термін до трьох робочих днів. Всі робочі оголошення можуть надсилатися через старосту, на електронну пошту та розміщуватимуться в Moodle. Будь ласка, перевіряйте повідомлення вчасно. *Ел. пошта має бути підписана справжнім ім'ям і прізвищем.* Адреси типу user123@gmail.com не приймаються.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

Визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті дозволяється здобувачам ступеня вищої освіти бакалавр – для дисциплін, які починають викладатися з другого семестру. Визнання результатів проводиться у семестрі, який передує семестру, у якому згідно з навчальним планом конкретної освітньої програми передбачено вивчення певної дисципліни.

Процедура врахування результатів, отриманих здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти визначена у Положенні Запорізького національного

університету про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти від 29.06.2022 р. №154 (URL: <http://surl.li/xogolg>).

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою: <https://tinyurl.com/yckze4jd>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання індивідуального навчального плану, регламентуються Змінами до Положення про організацію освітнього процесу в ЗНУ: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/zm_ni_do_polozhennya_pro_organ_zats_yu_osv_tn_ogo_protseu_v_znu_z_01_07_2024_.pdf.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: [v_banakh@znu.edu.ua](mailto:banakh@znu.edu.ua)

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп

населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):
<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ):
<http://sites.znu.edu.ua/confucius>